БРОЈ 19. ЦЕТИЊЕ, Сриједа 26. марта 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уреднишшву „Вјесника"
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 26. марта

Књаже арбанашки, сам себи помози!

Са таквим болом, са таквим јадом и самоодрицањем узвикује познати велики бечки лист, тумач мишљења мјеродавних чинилаца Монархије готово у свијема питањима иностране политике.

Ми ти помоћи не можемо! — продужава. У Европу се не уздај. Данашња Европа има под собом лагуме суревњивости и ината. Велике Силе неће те спасти од епиротских устаника. Њихове одлуке постоје само на — папиру. Не одржаше Лондонски Мир, не бијаху у стању да прегледају наметнути им Букурешки Мир, и ни једној својој одлуци не прибавише важности. Дипломате дају ријеч, коју не одрже; доносе ријешења која се не извршују, јер их руше утицаји неодговорних појединаца и политичких странака јавнога мишљења. А ово потоње данас има пресудну улогу у доношењу одлука дипломатије!

Књаже Арбаније, нека ти помогне твоја Арбанија! — понавља поменути бечки лист.

Италија ти помоћи не може. Све кад би и хтјела искрцати своју војску у Арбанији, да угуши епирски устанак, *све кад би јој то и допустиле Велике Силе,* опет то не би смјела да учини од својега јавног мишљења, које је сито ратних авантура. И још више: дошла би у сукоб са Грчком, који је и иначе јак, и поврх свега: показала би да *Мбрет* Арбаније није независан Господар, већ живи од милости туђе војске.

А ми — продужава исти лист — немамо ни једнога војника сувише да га жртвујемо за чување пријестола Књаза Арбаније, пошто аустро-угарски пукови имају пречи посао да штите узнемирену границу од Галиције до Боке, границу Монархије, која има задјевица и на страни Италије!!

Књаже арбанашки, од Европе не очекуј помоћ!

Обрати се на Есад пашу, тога, истина, непоузданог политичара, али прекаљеног генерала, чувеног скадарског браниоца, па нека он скупи своје разурене трупе и с њима нека угуши епирски устанак.

Од Великих Сила немаш се чему надати. Њихово јединство постала је ругоба. Никад међу њима не бијаше толико варљивости и непоузданости. Свака им се ријеч изврне. Европа је гомила јада. Она тобоже не жели велики рат, а онамо непрестано ствара узнемиреност, бушкарајући у Букурешту, Атини и Биограду, чиме окужава ваздух, који мора да удише човјечанство!

Толико бечки лист. Немамо шта ни додати, ни одузети.

Једино могли бисмо поновити по сто пута исказану истину: Арбанија је велика главобоља Европе, још већа мука њених сусједа. Арбанија није елеменат рада и мира на Балкану, што јој је, тобоже, стављено у задатак при њеноме стварању. Ми због тога више патимо него ли сва Европа. Кад је ова већ жељела да Арбанија буде слободна, ни ми, њени сусједи, немамо ништа против тога. Има и за њу мјеста на Балкану, за *балканску* Арбанију. Али разривена, анархистична Арбанија не може да буде жеља ни мирољубиве Европе, ни гарантија балканског мира, свијема нама на Балкану толико потребнога. Бушкарање у Арбанији много је опасније за европски мир од онога тобожњега у Букурешту, Биограду, и Атини.

На европски политички хоризонт, који се и онако све више мути, навукоше се још тежи и црњи облаци епирског устанка.

Нећемо дуго чекати да видимо на кога ће се стропоштати громови и излити пљускови.

Ловћен

Аустрија и Италија.

Аустријске тежње, поново изнесене у јавност да Аустрија добије Ловћен, опет су раздражиле њену савезницу, Италију. Питање добијања Ловћена од стране Аустрије, није ни најмање нова ствар. Ма колико оно изгледало нама Србима толико апсурдно да нећемо у опште ни да помишљамо на све опасности које би произашле кад би се оно ријешило онако како Аустрија жели, оно је од стране Аустрије покретано већ неколико пута у току посљедњих година. У Италији, оно је, у свима таквим приликама, увијек правило највећу узбуну. У најновије вријеме, Аустрија је то питање покренула у децембру 1908. год., дакле у дане најоштрије запетости, изазване анексијом Босне и Херцеговине. Ни тада, као ни сада, у Србији се није у јавности хтјело о томе дискутовати из разлога који је и сада опредјељују да га не дискутује; наша јавност је, просто, једну такву могућност — Аустрију на Ловћену — сматрала апсолутно немогућном, савршено апсурдном. На могућност остварења те аустријске тежње, нико неће у свијете да помишља. У Италији, међутим, јавност није, ни за један тренут, била у таквој сигурности, ни у таквом спокојству. И 1908. год. и сада, италијанска јавност се, на вијест о таквом покушају Аустрије, врло јако узбудила. И, у обје прилике, није се узбуђивала лармацијска штампа, националистичка на примјер, већ и она најмирнија, конзервативна, представљена миланским „Кориере дела Сера". Овог пута, италијанска штампа је казала, као што је познато, и једну сувише озбиљну ријеч, коју врло уздржљиви милански лист готово никада не употребљава: „Ми ћемо то сматрати за „казус бели!" Да се у овим идиличним данима споразума у политици према Арбанији и њеним сусједним балканским државама, употреби и таква ријеч, то није ни најмање ситна ствар. Њихову тежину појачава и околност да је Италија — бар како је аустријска штампа тврдила — послије првог говора о посједовању Ловћена, послала Црној Гори велике, тешке топове, да и они стално казују Аустрији непромјењиво расположење Италије према једној таквој њеној намјери.

Кад све те чињенице не би утврђивале ништа друго, оне несумњиво доказују да су Италија и Аустрија и сувише далеко од тога да међу њима постоји таква заједница тежњи, погледа, акције, која би им обезбјеђивала могућност сталожених мирних односа. Напротив! На све оне тешкоће у Арбанији, тешкоће које су много веће од онога што се да из јавности видјети, — на све те тешкоће додаје се и то велико питање, симболисано, у овом случају, Ловћеном: питање аустриске безбједности у Јадранском Мору. И Ловћен и српски излазак на Јадранско Море и јадранска жељезница, све су то елементи, крупне појединости тога великог питања, Јадранског Мора.

У Италији и у Аустрији — то се мора признати — чињене су и чине се сваки дан невјероватно тешке ствари, не би ли се нашао неки начин који би отклонио ту велику опасност које питање Јадранског Мора ставља између двију савезница. Али, и онда када се дипломатија и једне и друге земље заралује што је нашла начин да ту околност отклони, и тада искрсне, неминовно и страшно, по какво питање, као што је данас ово са Ловћеном, које открије сву узалудност човјекових напора и мука у оним стварима које прелазе моћи човјечјих политичких комбинација, ма како вјешто оне биле прављене. Италија и Аустрија налазе се у једном неприродном, лажном међународном положају. Људи су, и на једној и на другој страни, употре-

ПОДЛИСТАК

„Ђе рече, ђе?"

Тарабошка епизода

Саво Маркишин је већ по десети пут приповиједао своје доживљаје из Бизбе Аризона и то тако заносним гласом, као да се још налази у неком чаробном салуну америчког проблематичког хотелијера, а не на дохват хаубичких метака са предњих позиција турских на Тарабошу.

Истина бог, његови другови, послужиоци на трећем топу описадне батерије, већ су готово унапријед знали у коме ће се моменту Савове приче појавити поново златокоса Џени или плавока мис Мери, која је у бескрајним Савовим причама почела по мало добијати изглед неке Маше; али су ипак пажљиво слушали, како је Саво, посредством џина, ('а ово му је ка' наш првијенац, — тумачи Саво), копао апроше к Џенином срце, које је, као што се из неких доцнијих гњевних Савових израза, могло видјети, мајка природа снабдјела са безброј комора, и предкомора, у којим су се повремено башкарили „нечесови скитачи".

Периша Николин, здраво, једро момче румена, препланула лица сједи на празно муниционо сандуче и разјапљених уста слуша, како Саво поред свих својих бочних и заобилазних маршева, није успио да избије из заузетог положаја у Џенином срцу неку „безбрку американску поганштину".

Слуша Периша, а пред очима му се тамо, између амбразуре другог и трећег топа, појављује пред очима, по њега много дражеснија успомена, која га често и посред рике топовске и шклопотања митраљеза и пушака, преноси с мислима у назад неколико мјесеца, на дан поласка у батерију из његова села.

Тога дана мајчине руке су се некако тешко одвајале с његова врата, а мала сестрица, забезекнута посматрала је брата у тој новој роби.

— Срекњи ти пут био, синко, — вели мајка, ма неким гласом кога сестрица још није никад чујала да излази из њених усти. — Отац ти погибе у Малесији, не покори га. Даће Бог и Св. Петар, да се врнеш.

Мајка је затим некако грчевито притисла сестрицу на груди и утрчала у кућу, а Периша је пошао уз поток, праћен „Жућом" који је, час по час потрчавао напријед, па се враћао назад, као да је хтио тиме да каже Периши, да он зна докле му је демаркациона линија т. ј. до џаде, јер је Жућо недавно у „пјаци" такве успомене оставио код својих варошких колега, да је и сам увиђао, да би се његова поновна појава тамо, могла врло трагично свршити по његову псећу чапру, која му није мрзнија била него она његовим колегама, за чије лајање њихове газде плаћају по четири перпера таксе, а он, Жућо, лаје вала без ђавољега солда, колко му се год свиди,

На једном стаде Жућо, стаде и Периша. Степеницама, које је лагани опанак деценијама година истесао у тврдом камену, силазила је „она". „Она" се звала и у селу и дома: Анђе. Осамнаест пролећа јој се одсјајивало на руменом лицу, које су красила два црна ока, те су једва продирала кроз чаробну преграду тешких трепавица. Висока, витка стаса, једрих облика, она се сад Периши учинила куд и камо љепша и милија него ли прије.

— Помага бог, Анђе!

— Добра ти срећа Периша! — одговори Анђе, подмећући руку испод сића, да је бајаги вода не кваси, али ипак тако брижљиво, да је испод раширених прстију могла лако вићети онога, због кога је она толико сића воде јутрос пренијела, на велико чудо „пашино" шта ће им толика вода.

— Ево, ја кренух, Анђе, — вели Периша и с муком се отима да гледа само у сић, а никако један сантиметар ниже.

— Нека ти је срекње, Перо!

— Па, ако буде воља божја, ови....е се... врнем.., муца Периша, који се јако охрабрио при овом новом производству што је од Перише у тако лијепим усташцима постао: Перо, — ја.. ови...

— Да ће Бог, Перо, — прошапта ђевојче, а поглед, којим се њене очи спојише с Перовима, више говораше него ли сто хиљада исписаних страна каквог романа.

Мора да је и Жућо, који је дотле мирно чучао на задњим шапама, и некако се галијотски облизивао, осјетио важност, тог погледа јер му од једном рено учини у том моменту више волта него што би какви мотор, па весело лајући стаде да скаче уз Анђино футо.

— Због ом, Анђе!

— Због ом Перо!

Периша није никад читао романе, па није ни знао, да би требало да се окрене послије неколико корака, а да је то случајно учинио, видио би како га она два ока прате с оним жељама, које је једино љубав кадра да изрази у погледима.

И ако се није окренуо, ипак је чуо лијепо, како „пане" Анђина вече:

— Ђе си ђевојко?! Ти ћеш данас ја мним цијелу бистијерну пренијет!

— Ево ме, пане, ево!

Сссссшшшшш ууууу траже Перишу из саћарија звиждање меленитне гранате, која се тамо подаље иза батерије зари у иловачу.

Саво, у причању, већ бјеше допро на вапор, којим је кренуо дома, огорчен на та „пасји милет американски".

— Ка да гађу?, — запита Саво, увијајући вратом.

— Не, но ће тебе чекат докле се испричаш! — вели му Ђуро Перов, који је по мало конкурисао Саву у доживљајима по „свијету", али на жалост неуспјешно, јер се његова Крањска потпуно губила пред неисцрпним чудноватостима Савове Америке.

Периша је живо скочио са сандучета и нетренимице гледао пут осматрачнице, хоће ли отуда „капетан бркоња", како су га војници од милоште прозвали, дати знак да и они пошљу „коју":

Али „бркоња" је даље стојао сасвим флегматично на своме мјесту, старајући се свима силама да непокорне своје брчиће доведе једном у „равнање".

Така, така.. зачу с лијевог крила најприје лагана, затим све жешћа пушчана паљба.

бљавали све што се може да се тај положај одржи такав какав је, да не ба дошло до нечега што и једнима и другима изгледа горе и од таквог несрећног положаја. Они су у томе до сада успијевали. Хоће ли моћи одржавати тај положај и даље таквим или ће, и на дјелу, доћи до онога што Италија мисли да би морала предузети послије остварења аустријске намјере на Ловћен?

„Одјек"

Руско-румунски односи

Биоградска полузванична „Самоуправа" пише:

Садашња похода престолонашљедника Румуније Русији и усрдан пријем на који је високи гост тамо наишао, а који далеко излази из оквира конвенционалне куртоазије, сасвим природно, изазивају многострућна и жива претресања о политичким посљедицама те походе, па и комбинације о промјени оријентације у румунској спољашној политици. Румунија је, својим држањем у минулој великој кризи на Балкану, заузела врло важно мјесто на Европском Истоку, и постала фактор мира и заступник принципа равнотеже снага на Балкану. Оријентација њене спољашње политике, према томе, мора свуда изазивати жива интересовања.

Послије ратова из 1878. године, у којима се крв румунскога народа лила заједно са крвљу руских савезника, по оптичкој обмани с једне, а можда и по погрешкама с друге стране, — како је то згодно напоменуо петроградски дописник парискога „Temps"-а, — завладали су били, између Русије и Румуније, хладни односи, и политика Румуније ишла је правцем Тројнога Тавеза. Ипак је Румунија, по посљедицама рата из 1878. године, а под мудром владавином краља Карола, напредовала и развијала се у свим правцима тако, да су је догађаји из 1912. и 1913. године, затекли потпуно спремну, како у војничком, тако и у финансијском погледу, да у њима узме врло озбиљна удјела. Међутим, и расположење народа у земљи, незадовољно стерилношћу ресултата политике која се дотле водила, формирало се у правцу супротном тој политици. А кад су наступили догађаји који су Румунији пружали прилику да се позабави својим интересима, мјеродавни фактори одлучили су се да прихвате ту прилику, и да изађу на сусрет струји која је у народу већ била створена и ојачана.

Одсудан преокрет у политичким расположењима Румуније извршио се на петроградској конференцији, гдје се Румунија увјерила о ефикасној вриједности пријатељства Русије и Француске. Од тада већ, политика Румуније била је јасно одређена.

У другоме балканскоме рату, улога Румуније била је у напријед одређена. Тежње Бугарске за превлашћу на Балкану одредиле су румуиске државнике да им се одлучно одупру. Мобилизација и брза акција Румуније имала је да пресијече могућност тим тежњама, ма какви били ресултати рата Бугарске са њеним дојучерашњим савезницима. Пораз Бугара, без сумње, олакшао је улогу Румуније, али јој ни у колико није умањио важност у погледу стварања новог реда ствари на Балкану и погледу учвршћења мира. У тој улози Румунија је корисно дјеловала и касније, приликом преговора за уговор о миру између Грчке и Турске, и не подлежи више никаквој сумњи да ће политика Румуније, и у будуће, радити у правцу одржања стања, створеног букурешким уговором о миру, и у правцу одржања мира на Балкану.

Садашња похода Престолонасљедника Румуније Цару Русије, то је манифестација пријатељских односа који већ постоје међу двјема државама, и било да се ти односи запечате и родбинским везама, било да се та комбинација не оствари — јер њено остварење зависи искључиво од осјећаја Високих Лица о којима је ријеч, — Румунија је већ обиљежила своју политику, и утврдила пут који јој се већ показује у најбољим изгледима.

Радујући се тој манифестацији усрдног пријатељства између вјековне заштитнице Словенства и пријатељске нам Румуније, ми у њој гледамо поуздану залогу мира и безбједности на Балкану, и јемство за бољу будућност балканских народа и држава.

Нешто о ономе што предстоји опстанку Арбаније

Вал де Нос, 20. марта 1914.

Кад сам оног дана посматрао долазак новог арбанашког суверена и видио како се један њемачки принц грчевито хвата за пружену му са обале руку, и на арбанашку *бесу* гдје долази и искрцава се у Арбанији, и нехотице сјетих се оног из романа пропалог андалушког племића који, у потјери за богатством, лута по непознатим америчким обалама, док му Црнац са обале није пружио руку и увео младог авантуристу у своју рибарску колебу.

Млади принц је још на обали и тренира се у политици, чекајући да с висоравна Динарских Алпи нестане овог дуготрајног сњијега, па да обиђе своје покрајине, далеко у предјелима, гдје и сад као некад вјерски осјећаји подижу етничке баријере, поджижу племенску мржњу и подвојеност; гдје наученьак као и прије прориче будућност и извлачи научне закључке из трепењења звијезда, које посматра на воденој површину у каквој тепсији; гдје једини правни појам огледа се у крвној освети, и најпослије гдје је наслоњена маузерка уз кућно огњиште, најдражи јадићар кућног домаћина.

Истина је: да путови који воде тамо, обрасли су ђубрем из кога ће још за дуго да прашти маузерка. Но то трње усахнуће постепено и кад злоћудни домородац увиди да је с нестанком Турака нестало и оног кисмета, на чијем је узглављу толико времена безбрижно дремуцао и чешће пута на туђе зло помишљао, помириће се са судбином.

Истина је и то: да мусломанин данас, и ако је полумјесец толико далеко зашао, да би овај остатак исламизма с успјехом могао наставити да и даље гравитира око њега, који је бројно много већи, — то као с правом неким очекује да и даље буде послужен од бесправне раје у његовом лешкарању и многоженству, неће се ни он без кавге и лелека раставити са златним старим добом.

Истина је најпослије и то: да, за разбијање све оне гомиле разних предрасуда прираслих при остатцима турске зачмалости, требаће снажних и учестаних удараца који неће остати без потреса. Но ни молдавске ни румелијске покрајине нијесу од овог у своје вријеме представљале бог зна много бољи материјал, од чега су два њемачка принца, Хоенцолерн и Кобург, израдили модерне државе, те вјероватно је да ће и Вид, принц од исто тако њемачке крви, а уз сарадњу својих заштитника, успјети да истеше из овог арбанашког анахронизма елеменат рада и мира на Балкану.

*

С том претпоставком, дакле, ми Срби морамо бодрим оком мотрити на сваку фазу еволуције Арбаније и настојавати да економски дјелујемо на њу. Српска жељезничка пруга преко Арбаније на мору, представљала би аортову вену која би благодарним српским соком облагорођавала блиједи и отровани арбанашки организам. И баш онда кад се је највише клицало новом арбанашком господару, нешто из поштовања наспрам побједиоца који је умио да поштује туђу својину, а нешто можда и из негодовања наспрам новог режима који је допао да изравна агу са чифчијом, становници Кроје и Тиране, са похвалом причали су о Србима и питали ме за њихов гвоздени друм на мору.

Но сигурно је да ће те симпатије временом угинути, те и поред тога ми Срби не смијемо ни једног часа игнорисати присуство једног сусједа који је можда ту да по туђем наговору поново отпочне насртати на нас с леђа, и за кога морамо у будуће резервисати читаву једну армију.

С. Ђурашковић

Не Румунија, већ Србија

Може се рећи, да је срећа што су Румуни приликом конгреса Културне Лиге у Букурешту говорили о Аустрији грубо и неодмјерено. То је права срећа. Иначе сви наши на Балплацу ни до данас не би знали, колико су потучени у Румунији. Све оно што је изашло на јавност послије Букурешког Мира, наша званична дипломатија или је прећутала или је покушала да директно обратно представи. Ова политика самообмане на најподругљивији начин срушена је говорима у Букурешту прошле недјеље, и сада цјелокупна званична штампа Балплаца бјесни, и ако је прије неколико дана руско-румунској вјеридби покушала да одузме сваки политички значај. Но без наше званичне штампе ништа нама не помаже. Ми морамо о томе дати тачнијег рачуна зашто смо и како смо, послије пријатељства, прекинули са Румунијом; морамо знати да ли се и на који начин може васпоставити старо пријатељство. Зашто је управо гроф Берхтолд у августу прошле године тражио, а у свом експозеу у новембру заступао ревизију Букурешког Уговора? Не зато да би спријечио увећање Румуније — то је истина — већ зато да би одузео Србији Маћедонију, која је требала да припадне Бугарској и да Бугарска постане Велика Бугарска. Велика Бугарска од Румуније је још одавно означена као животна опасност, и због тога се Румунија бори против ревизије, сматрајући свакога за непријатеља, ко осим Бугарске заступа ту идеју; она је готова да се веже и са смрћу и са ђаволом, само да спријечи ту идеју о ревизији. Наша дипломатија може по хиљаду пута изјављивати и званично и незванично да она нема никаквих непријатељских намјера према Румунији.

Могло би јој се још и вјеровати. Али у политици скромне жеље и лијепе намјере не играју никакву улогу. Само се објективне чињенице могу посматрати, и ревизионистичка политика наше дипломатије објективно посматрана упућена је и против Румуније и ако је имала у виду само Србају. С друге стране опет наша дипломатија, док се год држи непријатељског правца према Србији и докле год тражи ревизију Букурешког Уговора (боље речено докле год тражи смањење Србије), не може одустати од те политике. Тако је балкански чвор нерјешљив. Наша дипломатија хоће да погоди само Србију, али се и Румунија осјећа погођеном. Букурешки Мир створио је заједницу интереса између Грчке, Србије и Румуније, и ми не можемо бити непријатељски расположени према једној, а да не покривамо пријатељство према другој.

Нови балкански блок између Румуније, Србије и Грчке створио је једноставну цјелину. Са том цјелином може се живјети само у пријатељству или непријатељству. Издвајати једног члана тога блока и бити с њим у пријатељству, а другог непријатељски гонити, немогуће је послије букурешког Мира, и та немогућност је потпуна бесмислица балканске политике наше дипломатије послије закључења Букурешког Мира. Румунија и Бугарска су ривали за првенство на Балкану и ако ми сад тражимо увећање Бугарске, ми изазивамо Румунију. Румунија према своме географском положају има да се наслони или на Аустрију или на Русију. Аустрија је већ приступила Бугарској, дакле Румунији ништа није остало него да се наслони на Русију и тако да буде заједно са Србијом.

Основни узрок цјелокупном овом развоју јесте у непријатељској политици наше дипломатије према Србији. Ако нашој дипломатији нијесу признати ови резултати, она му мора наћи те узроке. И кад их нађе, она мора поћи путем пријатељства према Србији и тада се неће бојати њиног увећања; Бугарска неће бити ни против Србије ни Румуније; ревизија Букурешког Уговора неће се тражити; Румунија ће бити умирена, а цио балкански блок ће бити на нашој страни; Русија би била изиграна, а Букурешка Културна Лига која је већ извадила свој мач, вратила би га мирно у корице. Ако пак и даље будемо против Србије, ми ћемо онда имати против себе све а уза се само Бугарску и Арбанију. Трећега нема. Србија је балканско питање, а не Румунија.

Ову неумитну логику факата не може измијенити ни највећа дрека официозне штампе.

„Die Zeit".

— Вала богу, чудније бештија, што троше муницију без преше, — кори турке Ђикан Мојашев, гледајући преко грудобрана. Ја з'исто...

— Доље! — прекиде га „бркоња", — што се без преше износиш?

— Слушам г. капетане!

— Могаше ли без тога, Ђикане? — дочека га Саво.

— Чува не капетан, жна ја, ма исто нема смрти без суђене.

— Не, ма ти божја вјера, Ђикане, — потврди му Лука Пуранов, који се је дотле најбрижљивије бавио својом тоалетом, која се у тарабошким будоарима састојала у томе, што се толетизирајући налазио, час до паса, а час од паса у Адамовом костиму, како се кад указивала потреба, да се горњи или доњи бој ослободи од непозваних ситних гостију. — Не, з'исто! Ево, синоћ ми причаше један рођак, те је донио писмо у штаб, е ни се рашио стрико Јошо на Муселимову главицу. Те ми, вели двојица крени да га изнесемо, ере га бјеше шамијер закучио у ногу, те не могаше ђаволом конорнут. Изнеси га ми, вели, ја мним једно осам стотина метара од бојне линије. Бога ми стричан попритежак, уморисмо се.

У једном ће он, покојник, лако му душа било; „Ја би, ћецо, да мало починемо". „Како ти је воља, стричане". У колико га ми, вели, спушти на леђину у толико ће ти зрно од некуђ, јади га жнали, те стричана у врх мозга, а он све четири на више! Ма вала ни да је ухом конорнуо! — Па рећи, ере је нешто без судбине! — завршава Лука филозофски, а овамо сасвим прозаички убија једног малог становника свога џамадана, коме ни једна сликарска комисија не би била у стању да одреди боју.

— Запело, запело, — потврди му Шуњо Ивов, који се од како је био заједно са Србијанцима на Љешу не раздвајаше са шајкачом и с неколико ријечи, за које је Шуњо био тврдо убијеђен да нијесу нашке. Оно, да рећемо, шајкача му је добро ваљала, јер кад год би се могло, Шуњо се вазда губио тамо око „телевона", гдје га је женскадија, која је обилазила у логорима своје, судећи по шајкачи, узимала за брата Србијанца и надмећала се, која ће му што више одвојити од донесених понуда, жалећи га:

— Узми, соколе, брате србијанче, доста ли ве је јада убило пре'о Арбаније, слом јој пука! Узми, брате!!

А браг Шуњо само кратко захваљује и хитро трпа оно, што му сестре Црногорке тако искрено дају. Истина бог није ни батерији било криво од Шуњовог србијанства, и ако се по мало чудила окле Шуњу толико својте?!

Сссс шшш ууу бам бу.

— Код топова, — зачу се звучни младићски глас командиров. Војници, као електризовани брже боље поскакаше са својих мјеста. По самој њиховој живахности и по погледима, којима су пратили стаститу, мушку појаву командирову, који је поред топова пролазио да прими рапорат „бркоњин", — могло се јасно видјети, какву вјеру и поуздање имају у њему војници.

Због Богом и Цени и Мери! Саво вас је већ заборавио на палегао на топ, на коме је нишанција, а Периша четврти „лумер".

— Угломјер 78. квадрант 15, темпир 16, — грми глас командиров, а топовођа Лука, баталио филозофисање на журно завршење темпирни колут.

— Пали, — губи се глас команде, а војници кроз дим једва назријевају витки стас командира, како нешто пут „пупка" показује бркоњи.

Шуште гранате, смртоносну пјесму изводе шрапнели, а доље, код пјешадије разлијеже се помамна плотунска паљба измијешана грохотом митраљеза.

Дрхће Тарабош под силом оловног урагана, који ће многог сина јуначке Црне Горе пренијети са Тарабошких литица до престола Свевишњег, гдје ће га Обилић, окружен славним српским витезовима, дочекати добродошлицом:

— Пошените се, да и овом соколу мјесто учинимо.

Ссссшшууу, шушти меленитна граната, а Саво руком даје знак Периши куда ће с кундаком.

Баа.. бум.

Командир брже боље одвоји дурбин с очију и оне му се упријеше на два корака од Перише, на мјесто, на коме се то чудовиште модерног усавршења убијања људи за секунд помамном брзином врћело и кроз стуб дима, страховитог треска распрсле гранате, одломака неких сандука и дијелова платформе виђе, како је Периша некако, мрко преко рамена погледа, па као да га се то ништа не тиче, ни оком не мрднувши, а не видећи од дима покрете нишанџијине, чисто весело узвикну:

— Ће, рече ће?

. . . . . .

— Сједи командире, куд си похитао, — заустављах га је негдје пред ове велике пости. — Дај, Живко, још по једну кафу.

— Фала ти, ма немам кад. Идем да поручим пециво.

— Пециво. Коме то?

— Жени се Периша, па ме позва у сватове.

Цетиње, јануара 1914.

Мил.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Сјеверна Арбанија

Однос између Католика и Мухамеданаца.

Чешки „Народни Лист“ донијели су веома занимљив допис са Цетиња, који саопштавамо својим читаоцима:

„Однос између мухамеданаца и католика у Скадру и у оближњим крајевима који су прије чинили тако звани скадарски вилајет, из дана у дан се све више заоштрава. Огорчење мухамеданаца расте. Католици се, послије опсаде Скадра међународном војском, понашају врло изазивачки и не крију ни најмање своју намјеру, да ће мухамеданцима, за њихове пређашње зулуме, стоструко одмаздити.

Сва су сада надлештва у рукама католика; градска је полиција готово искључиво састављена од католичког пролетаријата.

Имања скадарских бегова, која се налазе у околини Скадра, силом су преузели католички Малисори и пријете правим имаоцима смрћу, ако се усуде да им се приближе, а камо ли кад би хтјели да им отму имања.

Има од прилике 20 дана како су Малисори на јуриш узели млин скадарског муфтије Адема ефендије у Враци. Чељад су отјерали, а млин су узели у своју „управу“. На вратима млина насликаше крст, па уз урнебесни грохот викаху: „Сад смо муфтију покрстили, а, може бити, да ћемо га начинити и својим бискупом“.

Да слични догађаји не изазивају у мухамеданаца одушевљење за заједнички рад у самосталној Албанији не подлежи никаквој сумњи.

Мухамеданци су дали своме огорченом расположењу и мишљењу рјечит израз, кад је њихове прваке позвао врховни заповједник Скадра, енглески пуковник, Филипс, ради тога, да из своје средине изаберу једног делегата, који би судјеловао у депутацији, што ће отићи по принца од Вида, јер је пуковник предложио да буде Скадар у депутацији заступљен једним мухамеданцем и једним католиком.

Мухамеданци су на овај предлог одговорили сасвим лаконски: „Пошто сте се до сада у своме пословању увијек управљали само по својим назорима и нијесте се освртали на нас, мишљења смо да ће бити најбоље, кад слично поступите и у овом предузећу. У осталом принц од Вида не долази у Арбанију по нашој жељи и молби, већ га шаље Европа. Нека се, дакле, она сама побрине о начину његова путовања. Да по њега шаљем посланике, као сватови јевђибулу по младу није нам пало на ум“.

Пуковник се прозлио због оваква одговора, али његова љутња није омекшала Турке, већ му рекоше: „Од свију пет великих Сила, чија се војска налази у Скадру, ниједна није марила за наша права; с тога не можете очекивати од нас да имамо повјерења у вас. Ако се вама нешто не свиди на нама, а ви исплатите нам вриједност наших имања и ми ћемо отићи с Богом. Обзирући се на прилике, у којима живимо и какве нас чекају у будућности, одлучисмо да оставимо своју отаџбину. Сам Бог нас је оставио у оном часу кад сте ви амо дошли“.

Видјећи, да се мухамеданци не дају помјерити у својој чврстој намјери, пуковник је одредио два католика као делегате, и то управника царинарнице Чобу и трговца Пашка Какаригија.

Мухамеданци су с мјеста телеграфисали у Беч, да послата два изасланика нијесу заступници народа, те немају права да заступају мусломане.

Делегати су се кренули у Драч. Чим су тамо стигли, Есад паша одмах је отпочео телеграфски преговарати са скадарским мухамеданцима. Најприје им је јавио, како је то његова жеља да они из своје средине изаберу два изасланика, јер послату му двојицу не признаје као заступнике народа.

Одговор је био кратак: „Нећемо послати никога!“ Есад је затражио да му с мјеста јаве, шта им је и у чему су поглавито незадовољни.

Одговор је гласио: „Свиме смо незадовољни, а ничим задовољни, али како ти тако усрдно желиш да дознаш наше жеље, то знај: желимо себи, да наш владалац буде или султан који је над нама владао 500 година, или краљ Никола који нас је мачем стекао. Нипошто нећемо пристати на то да од нас јучерашња раја начини рају.“

Овим одговором огорчен, Есад паша је одговорио да сами себи припишу у кривицу, ако буду једном испаштали за своје упорство. Али, скадарски прваци не дадоше се омести гњевом Есадовим, већ му одговорише с правим турским фанатизмом: „Горе нам неће бити но сада. Положај наш је такав, да смо и према смрти равнодушни.“

Мухамеданци се туже на много што шта: ако је, на пр., који мухамеданац дужан католику, мора он, на његово тражење, свој дуг смјеста измирити; ако ли је католик дужан мухамеданцу, одбијају се тужиоци ријечима да се ствар не може одмах расправити и расправљање се одуговлачи до бесконачности. Кад су се тужили врховном заповједнику међународне војске да су Малисори притисли њихову земљу у околини Скадра, одговорио им је, да се ствари иза градског атара њега не тичу, и да уопште не може предузимати никакве мјере у том смјеру.

Тако од прилике изгледају по причању мухамеданаца прилике у којима им ваља живјети. Негативно становиште, какво су заузели према својим католичким суграђанима, будућој арбанашкој држави и њеном владаоцу, посљедица је ових прилика.

Али ваља погледати и на то, како су ствари у католика.

Ма да су у Скадру у знатној мањини, од прилике 3:10, ипак сачињавају с планинским племенима Малисора и Миридита готово половину становништва некадашњег скадарског вилајета.

Велика Арбанија, с огромном већином мухамеданаца и православних, није била њихов идеал. Арцибискуп монсињор Серећи, више је радио на стварању мале, црквене државице, у коју би ушао Скадар са католичким горштацима на челу с католичким кнезом, вјерујући, да би се послије лако из ње истиснуо мухамедански живаљ.

Али, одлука великих сила гласила је друкчије. Католицима је преостала још једна утјешна нада, да ће Велике Силе именовати за књаза Арбаније члана неке католичке књажевске породице, који би њима, као једновјерац, повлађивао и чувао њихове интересе.

Али та их је нада обманула.

Ревизија устава у Србији

Загребачки „Србобран“ доноси од свог биоградског дописника:

Сукоби између владине странке и опозиције у питању буџета омели су у неколико преговоре које је влада почела са представницима опозиционих странака, сондирајући њихова мишљења о сазиву велике народне скупштине и о измјенама које се имају учинити у уставу. А влади је неопходно потребно, да не само сазна то мишљење, него и да има пристанак опозиционих странака за сазив велике народне скупштине.

Јер по земаљском уставу, када парламенат (обична народна скупштина) тражи сазив велике скупштине, онда је таква одлука мјеродавна тек тако, ако за њу гласа двије трећине законодавнога тијела. А влада једва има неколицину посланика преко кворума и према томе, тако не би добила пристанак макар самосталске, најаче опозиционе странке, морала би потражити други од путова за сазив уставотворне скупштине.

Несумњиво је да све странке желе измјену извјесних уставних одредаба које се фактички не слажу са данашњим државним потребама и политичким приликама. Социјалистичка два посланика, редовно, почетком сваке нове скупштинске периоде, траже измјену устава. Национална (бивша либерална) странка тражи то исто, преко својих посланика. Напредњачки посланици поднијели су још прошле јесени нарочити предлог о ревизији устава. Самостални радикали су такође одлучни у гледишту да је промјена извјесних уставних одредаба неминовна, онако исто као што то мисле влада и њена већина.

Али врло је велика разлика између тих парламентарних група, односно онога што желе да мијењају у земаљском уставу. Зато ће врло тешко доћи до споразума и није искључено да у блиској великој народној скупштини стотину и више посланика буде против онога што влада хоће или да тражи оно што влада нипошто не жели. То се види већ сада, када су измијењене, по том питању, тек прве мисли између владе и странке самосталних радикала. То ће се видјети још више када отпочну споразумијевања између владе и осталих опозиционих странака.

У првим састанцима између г. Пашића и представника самосталних радикала уочено је да радикална странка односно уставних измјена инсистира на овим двјема главним тачкама:

1) Установа Горњег Дома (Сената) као другог законодавног тијела, поред народне скупштине.

2) Укидање пропорционалног изборног система при бирању народних посланика.

Поред тога, у устав би се унијела изрична одредба којом би се престолонасљеднику Александру, другом сину краља Петра, и његовом потомству изрично признаје право на престо и престолонасљеђе, а тако исто и одредба којом се нормира правни положај новоослобођених области у односу према Краљевини Србији. Остале уставне измјене, које би дошле, подређенијег су значаја.

Самостални радикали изјаснили су се одмах енергично против првих двију тачака. По њиховом схватању, и једна и друга измјена — сенат и укидање пропорционалног изборног система — у првоме су реду зато, да још за дуги низ година обезбиједе владавину радикалној странци.

Што је карактеристично, они су, или бар велики дио њих, много више против Сената него против укидања данашњег изборног система. Они сматрају сенат као бусију против народа и увјерени су је да ће установом сената бити нанесен један јак ударац демократизму у Србији. Позивања радикала, да су сенат прихватиле чак и најдемократскије државе и да он врши једну плодоносну мисију чак и у републиканској Француској не могу да поколебају увјерење извјесног дијела самосталних радикала.

Самостални радикали позивају се у томе на сенат под краљем Александром и на улогу коју је он тада имао да врши. Међутим, они као да не узимају у обзир каква је разлика између тадашњих политичких прилика и данашњих и какав је режим владао у Србији до 1903 године, а какав је данас. Они, штитећи право једне народне скупштине, као да не увиђају колико је потребно да та Скупштина, специјално у Србији, има једну вишу законодавну корекцију и колико се ствари, опасних за истински демократизам и добро државе и народа, проведе баш кроз ту једну скупштину.

Што се тиче, изборног система, до сада се у Србији бирало по мјестима за цио изборни округ који се поклапа са административним округом. Влада намјерава, да изборно бирање буде по срезовима, тако да сваки срез бира по једног посланика (као у Хрватској). Али ту се број изборних срезова не би слагао са бројем административних срезова. На тај начин нова Скупштина имала би мањи број посланика но што их је данас (166).

Не знају се тачно владини мотиви за ову изборну реформу. Али јој је посљедица јасна: постигне ли се ово, радикална странка која има најјачу страначку организацију у Србији, имаће још за дуго и дуго да располаже апсолутним бројем мандата.

Има у Србији већ велики број трезвених људи који сматрају, да је за данашње прилике у којима Србија живи, и за њене спољне и унутрашње задатке, неопходно потребно да на управи земље буде једна јака влада, са јаком већином, која има да спроведе своју вољу, своје тежње и своје планове и која, разумије се, има једина да прими одговорност за свој рад.

Али опозиционе странке, у цјелини — као странке, не мисле тако. И зато ће између њих и владе доћи до огорчене борбе око ових двију уставних измјена. Самостални радикали изразили су већ своје мишљење, противно гледишту владе. Остале опозиционе странке изрећи ће га, несумњиво, у истом смислу и још много одлучније, изузимајући напредњачко гледиште на сенат. У томе знаку има да се води главна дебата у великој народној скупштини, чији се састанак са нарочитим нестрпљењем очекује.

Аустро-Угарска и Румунија

На скупу румунске културне лиге у Букурешту, као што смо већ јавили, дошло је до ватрених говора и узвика против Аустрије и Угарске. Антиаустријске и антимађарске манифестације настављене су и по улицама. Послије тих манифестација не може се више сумњати у то, да су Румуни сасвим непријатељски расположени према Аустро Угарској. Такво расположење народно мора имати јака утицаја и на политику Румуније. Али у Аустро Угарској још се чине посљедњи покушаји, да се службена Румунија поново задобије за тројни савез, против кога је румунски народ тако отворено и одлучно заузео фронт.

Гроф Тиса је, поводом тих букурешких антиаустријских и антимађарских манифестација, држао говор у магнатској кући. Интересантно је како тај говор оцјењује бечки „Цајт“. Он вели, између осталога и ово:

„Гроф Тиса је, као што је јуче у магнатској кући рекао, противан дипломатској интервенцији због антиаустријских и антиугарских испада на састанку културне лиге, држаном прошле недјеље у Букурешту. С тактичне стране можда има он и право. По нашим извјештајима из Букурешта, румунска влада не би ни иначе хтјела ништа предузимати против лиге, којој и она симпатише. Гроф Тиса је морао имати, дакле, добрих разлога, што је противан дипломатској интервенцији. Али већ се теже може разумјети, што је онако лака срца прешао преко манифестација уперених против Аустро Угарске. То је наставак оног неоснованог оптимизма, који нас је за вријеме балканске кризе од изненађења ка изненађењу водио... У полуслужбеној штампи тјеше се тиме, да се Румунија не може придружити Русији, јер јој то не допушта успомена на берлински конгрес од 1878 године, кад јој је Русија отела Бесарабију... Тај би аргуменат био добар, само кад би могао да опстане. Али он се не слаже с историјом. Прије свега, на берлинском конгресу није Румунији отета цијела Бесарабија него од прилике само петина те земље. Остале четири петине узела је Русија још 1812., али не од Румуније него од Турске. А што се тиче оне, у 1878. години „отете“ петине, за то се не може само Аустрија окривљивати, пошто један дио одговорности пада за то и на њу. Јер треба знати, да су аустријски и руски цар 1876 г., уговорили то у Рајхштату.... Ни хвали Ерака, ни куди Петака — оба су једнака. Румуни знају историју своје државе, те због тога код њих таква аргументација с „отетом“ Бесарабијом неће палити.

„...Самообмана је сравњивати Ердељ с Бесарабијом и на томе зидати неке наде. Докле је аустро-угарска монархија досјела са својом игнорантношћу, својим лакоумним схватањима и својим „свезналаштвом“ доказали су балкански ратови. Крајње је вријеме да се она навикне, да проучава чињенице, па ма колико јој оне биле неугодне. Онда ће и то знати да између Русије и Румуније не стоји на путу никаква непромостљива провалија, него да оне послије балканских ратова имају чак и заједничких интереса. Русија гледа свој животни интерес у томе, да кад тад заузме Цариград и Дарданеле. Гледајући у Бугарима, кад су продрли до Чаталџе, своје опасне конкуренте, допустила је да их Румунија раздроби. Ни Румунија не може допустити да Цариград и Дарданели дођу у бугарске руке. Због тога је потискивање Бугарске заједнички интерес обију држава: Румуније на цијелој линији, а Русије само на тим важним тачкама. То је један нов факат у балканској политици, који би могао аустро-угарску дипломацију о многоме да обавијести, што јој је, судећи по њеном неоснованом оптимизму, на жалост неразумљиво и невјероватно“.

„Цајт“ би хтио рећи — и не гријеши у томе — да је Румунија за Аустро-Угарску за свагда изгубљена.

Дневник

Грчки посланик. Његово Величанство Краљ примио је данас у 11 часова прије подне у свечаној аудијенцији изванредног посланика Грчке Г. Евгениадеса, који је том приликом Господару предао нове грчке ратне медаље, којима Краљ Грчке одликује нашега Краља и чланове Краљевског Дома. Вечерас је у почаст г. Евгениадеса вечера у Краљ. Двору.

Отпутовао. Његово Краљ. Височанство Књаз Петар отпутовао је ономад на Тополицу.

Подгорица за Скадарски Споменик. Централни Одбор за подизање споменика и братске костурнице палим борцима око Скадра, извијештен је телеграфски из Подгорице да је Централни Одбор за извођење идеје „свој своме“ на пуној својој сједници прихватио замисао да се достојно одужимо палим херојима, и да ће ових дана приступити организацији пододбора.

Као што сазнајемо, и по другим мјестима се чине припреме за организацију.

Ватрогасно друштво у Подгорици. Пишу нам из Подгорице да ће се тамо у најкраћем времену основати Добровољно Ватрогасно Друштво. Поздрављамо ову племениту и хуману замисао.

Кинематограф. Сјутра у четвртак 27. марта подпуно нов и одличан програм. *Рат на Балкану. Лов на морске коње*, природно. *У прашумама* одлична американска драма са дивљим звјеровима.

Једна маскен шала. Сензационална драма у два чина; у главној улози Хени Портен. *Син*, лијепа комедија, и *Мајер иде ко доктора*, врло шаљиво. Цијене су снижене.

ТЕЛЕГРАМИ

Бугари у Арбанији.

Биоград, 22. марта.

Саопштења која је дао бугарски Пресбиро о упаду Арнаута и Бугара на српско земљиште, нетачна су у свима тачкама. Овдје се чини све што је могуће да се обустави

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

кампања штампе са обје стране. Биоградски Пресбиро препоручио је биоградским листовима да се уздржавају и да само биљеже оптужбе бугарске штампе.

У исто вријеме биоградски Пресбиро изјављује, насупрот бугарском саопштењу: да бугарско становништво не постоји у западној Арбанији, већ се ради о словенском становништву српске крви, које нема никаквих бугарских тенденција. Они који се називљу Бугарима у Арбанији, то су Бугари које је послао бугарски комитет. Што се тиче тврђења да бугарске чете не примају никакве помоћи из Бугарске, оно не одговара истини, јер Бугари који су послани из Бугарске у Арбанију, примају ту помоћ.— Биоградски Пресбиро.

Афера енглеског консула у Битољу

Биоград, 22. марта

Виjести, датиране из Солуна, које је објавила Рајтерова Агенција, да је енглески консул у Битољу, Грег био злостављан од стране српске власти, не одговара стварности факата. Прије свега, не ради се о једном енглеском трговцу у Битољу. Ово су факта:

Кад су присаједињени нови крајеви Србији, монополска управа саопштила је свима трговачким круговима, да су у Србији папир за цигарете, дуван, со и петролеј монополисани. Поменута администрација онда је дала саставити код свих трговаца који имају на складишту ту робу, један инвентар и запечатила је ту робу коју је сама откупљивала. Исто тако је поступљено код једног трговца, српског поданика који је куповао робу у Енглеској. Тад се је умијешао енглески консул у ствар, пошао код трговца и покидао печате које је поставила српска полиција, као да је Србија исто што и прошли режим. Српске власти су одмах протестовале и тражиле да се консул опозове. Читав инцидент се ограничава на ове догађаје, али ниједном консул није био злостављан ни на који начин. Инцидент ће бити на најбољи начин одмах уређен. — Биоградски Пресбиро.

Општа мобилизација у Арбанији.

Рим, 22. марта.

Агенција Стефани сазнаје из Драча да је, поводом озбиљних вијести које су дошле из Корице, књаз Вилхелм синоћ окупио министарски савјет, предлажући да пође на челу трупа. Послије дугог расправљања, министарски савјет ријешио је да изврши општу мобилизацију. — Бечки Кор. Биро.

Бојеви око Корице.

Валона, 22. марта.

Према службеним вијестима, грчке чете су крадом ушле ноћу 19. марта у Корицу и покушале зором 20. марта да изненаде арбанашке власти. Препад није успио. Арбанашки жандарми одржали су варош. За вријеме борбе по улицама, холандски командант је био рањен. Генерал Де Вер послао је појачања, послије чега су усташе изван вароши истакли бијелу заставу. Варошко становништво које је, једним дијелом, помагало грчким четама, било је разоружано. — Бечки Кор. Биро.

Арбанашка мобилизација

Рим. 23. марта

Агенцији Стефани јављају из Драча да су предузете мјере за мобилизацију. Књаз Вилхелм је примио многобројне депеше од становништва које нуди помоћ. 600 бјегунаца који су стигли од ријеке Вонсе, молили су Књаза за помоћ. — Бечки Кор. Биро.

Грчке тобџије?

Драч, 23. марта

Према телеграфским извјештајима чиновника у Епиру, усташким топовима управљају грчке тобџије. Бечки Кор. Биро.

Акиф-паша

Драч, 23. марта

Вијести из Елбасана кажу да је гувернер Акиф-паша пошао у помоћ са 2000 Арнаута својим сународницима у Корици.

Појединости о мобилизацији

Драч, 25. марта

Редифи између 29 и 39 година позвани су на оружје. — Бечки Кор. Биро.

Заробљени усташи

Драч, 25. марта

Код Корице заробљено је 300 усташа међу којима се налазе чете образоване од редовних грчких војника, и пет грчких војника. — Бечки Кор. Биро.

Њемачка Царица.

Крф, 23. марта.

Њемачка Царица приспјела је овамо и била поздрављена од Цара и грчке Краљевске Породице. Мноштво је приредило овације. — Бечки Кор. Биро.

Српска војска.

Биоград, 23. марта.

У Скупштини, у наставку расправљања о појединостима буџета, Министар Војни изјавио је да је српска војска потпуно спремна да се одупре евентуалним нападајима на српско земљиште у прољеће. Стајаћа српска војска има сада 49.000 људи. — Бечки Кор. Биро.

Аутономија Ирске.

Лондон, 25. марта.

У Доњем Дому примљен је, у другом читању Хом-Рул са 356 против 276 гласова. — Бечки Кор. Биро.

Руска Царска Породица

Царскоје Село, 26. марта

Царска Породица отпутовала је за Ливадију. — Бечки Кор. Биро.

Одговор на грчку ноту

Лондон, 26. марта

Велике Силе Тројног Споразума саопштиле су Берлину, Бечу и Риму одговор на грчку ноту односно Арбаније и Егејских Острва. Сви изгледи говоре за то да ће шест Великих Сила потписати ове предлоге и да ће се Грчка с њима сложити. — Бечки Кор. Биро.

Књижевност

Југословенска омладина. Југословенска омладина из Прага упућује овај проглас:

Словенско-хрватско-српска академска омладина у Прагу на повјерљивом састанку 6. фебруара 1914. једногласно је пристала, да се досадашња друштва: словенско „Адрија" и „Илирија", хрватско „Хрват" и српско „Шумадија" уједине у „југословенско националистичко друштво „Југославија". Опћина града Прага поздравила је тај наш закључак одушевљено и уступила бесплатно просторије за читаоницу, библиотеку, администрацију и редакцију листа „Југославија", који ћемо издати већ прије ускрсњих празника као орган „југословенске националистичке омладине".

Скупштина је осим тога једногласно усвојила предложен нацрт програма, којим ова јужнословенска омладина има да се организује на идејној основи потпуног уједињења Словенаца, Хрвата, Срба под једним заједничким именом „Југославени" и опуномоћила одбор, да преузме иницијативу у организовању свеукупне омладине јужно-словенске по читавом нашем југу.

Међутим је загребачка националистичка омладина преузела иницијативу и позвала пригодом Његушеве прославе представнике појединих академских друштава из свих наших крајева. На том састанку у Загребу дошло се до потпуног споразума: 1. да делегати преузму иницијативу за локалне организације и уједињење словенско-хрватско-српских друштава; 2. да све те формиране организације пораде на формулирању програма, како ће се на збору југославенске национоалистичке омладине, још прије великих ферија, порадити на заједничкоме програму; 3. да листови „Глас Југа" и „Југославија" излазе за сада одијељено, док збор не уреди питање листова.

Позивљемо с тога у првом реду сва академска друштва по осталим свеучилишним градовима, да образују једнако уједињење и сву нашу омладину по домовини, да се организује и с нама ступи у вези.

Позивљемо све наше сумишљенике и прваке, да нас у овом раду материјално и морално помогну, сакупљањем претплатника и сарадњом за наш лист.

Ми иступамо под заједничким именом „Југославени" наглашујући при том, да наш национализам није ни словенски, ни хрватски, ни српски сепаратни, већ југославенски.

Да су Словенци, Хрвати, Срби један народ, за нас је то до оног часа факат, док нас наука не увјери о противном, а то и онако не би зауставило наше дјеловање у овом смислу; јер за нас је важна чињеница, да Словенци, Хрвати, Срби имају све услове, да постану једна јединствена национална цјелина.

Ми нијесмо само јужни Славени, ми хоћемо да будемо Југославени.

Југословенски национализам условљен је најбоље баш ексклузивистичким национализмом појединих јужнословенских племена, чија је тенденција, да своје племенске особине пренесу и на остала племена. Ни једна од тих сепаратних и сепаратистичких тенденција није била толико снажна, да наметне другом племену своје „кредо", и што више ни сама није могла за своје племе да пронађе оне елементе, који би га од другога одијелили спецификовали и карактеризовали као посебну националну индивидуалност словенску или хрватску или српску. Значи: само национализам, који стоји изнад свих такових тенденција, и који све тим инволвује, може да дође до свога потпуног изражаја и да Словенце, Хрвате, Србе означи као посебну националну индивидуалност југославенску.

Постоје ли још и данас у политичкој пракси ексклузивистички смјерови словенски, хрватски, српски, то је само доказ, да југословенски национализам није био довољно активан, да заустави напредак разорних сепаратистичких тенденција и да доврши свој посао синтетизовања.

Ми смо као културни фактор јужнословенских племена позвани да то посрешимо. Наша је света и национална и културна дужност, да спријечимо свако дјеловање, које иде противним правцем, нашу националну снагу троши и успорава напредак нације са овако великом потенцијом да развије своју културу и у опће човјечанској постане продуктиван фактор.

Ми смо били свјесни свога задатка у почетку рада, кад смо прије осам година настојали, да ујединимо јужнославенску омладину у Прагу, а сада, из ових великих догађаја, који су наше апатичне и бесвјесне масе уздрмали, осјетили смо дубље и снажније тај нутрашњи позив и приступили поново дјелу увјерени, да ће наш рад наћи на разумијевање и у широким слојевима народа, који баш сада има предиспозиције, да наше идеје схвати и прими.

Наш је циљ потпуно уједињење Словенаца, Хрвата, Срба у један јединствени народ са свим оним ознакама, које народ као јединицу карактеришу, и стварање једне модерне културе југословенске.

У политичком раду водиље су нам идеје радиказнога демократизма: слобода појединца и једнакост у праву и дужностима, сједињење и слобода народа и његов суверенитет у државни. У културном погледу потпуна слобода дјеловања ограничена моралном дужности подређивања себе цјелини и жртвовања својих сила идеји.

Знаност је средство наше спознаје.

Наш националистички рад смјера: (негативно) искорјењивању свих туђих елемената, који су због различитих политичких прилика били још разорнији, још јаче заоштрили сепаратистичке тежње и појединим племенима ове националне цјелине уцијенили обиљежја с цјелином нехармонична; уништавању оних провинцијалних утјецаја, који појединачке интересе претпостављају добру наше националне цјелине; убијању свега сервилнога и ситнога код појединаца и у цјелини; (позитивно) пропаговању свега онога, што доприноси уједињењу; гајењу оних елемената, који су и Словенцима и Хрватима и Србима већ заједнички, а примању и развијању оних, који још нијесу заједнички, а немају услове, да таковим постану, одрекавши се свих прејудиција еминентно словенских или хрватских или српских.

Ми смо одраз догађаја, што се одиграше пред нашим очима. Ми смо резултанта утајаних сила нашега моћног народа, које се иза балканских побједа почеше да буде. Ми смо синтеза идеја, које јужном Словенству у свим хисторичким моментима бјеху водиље. Ми смо логичка посљедица бесплоднога сепаратистичког рада свих наших странака.

Наш покрет није скок: ми не носимо ништа нова, у колико није нова ова јединствена досљедност, којом ћемо без икаквога компромиса у својим темељним начелима развијати своју идеологију, и у колико није за наш југ нов овај несломиви радикализам, којим ћемо јавно исповиједати и провађати своје идеје.

Пуни вјере у нашу снажну и велику цјелину, нећемо запињати о наше провинцијалне закучице; имајући вазда пред очима оживотворење наше велике идеје уједињења, ми се не ћемо задовољити економним успјесима парламентарне политике ситног стила; жељни херојских дјела — не знамо страха.

Потпуно свјесни тога да морамо стварати једну културну и националну индивидуалност, ми ћемо прије свега радити на томе, да сами постанемо готови индивидуи и окупљати у своје коло све оно, што ће у свако доба остати непоколебиво на свом мјесту.

Ми смо модерни Југословени, слободни свих предрасуда, и идемо сада у првом реду затим, да постанемо прва организована омладина југословенска, потпуно свјесна свога циља и пута, којим ћемо к остварењу доћи.

У име цијеле прашке југословенске националистичке омладине:

И. Х. Зорман, д-р Љ. Леонтић, Ђ. Остојић.

* * *

Лист излази једанпут мјесечно на 48 страница велике осмине. Годишња претплата: 10 круна, динара, перпера; за академичаре и учитеље 8 кр. дин. перп.; за средњошколце 5 кр. дин., перп.

Претплата се шаље на „Устредни банка ческих спорителен" Жиро-Југославија у Прагу, а за Србију „Биоградска трговачка банка" Жиро-Југославија, Биоград. Рукописи: Редакција и администрација „Југославија" Праг II. Марианска 45 III.

ПРОДАЈЕМ ОДМАХ моју кафанску радњу на најживљем мјесту у општинској кући, катунска улица, бр. 35. са цијелим прибором, који је врло добро учуван, као билијар, мермерне столове, и т. д.

За ближе услове обратити се потписатом.

бр. 15, 1,3 БЛАЖО БРАТИЧЕВИЋ — Цетиње.

Дописница разних као и из **Балканског** рата **једну хиљаду комада 35 перпера** плаћена поштарина, на већу количину јефтиније.

Штамбиља од каучука и месинга за управне, судске, царинске, општинске и школске власти, као и за трговине. Може се добити по јефтиној цијени **само** у:

Књижари Пере Вукотића Подгорица.

бр. 18, 2.3

ШИВАЋЕ МАШИНЕ

свију система у свима величинама и израдама за породичну и занатску употребу по **најјефтинијој** цијени нуди најстарија

ИЗВОЗНА ФИРМА

M. Khek

JINDR. HRADEC, ČESKA

Особе **доброг стања** могу добити машине и уз умјерену отплату. На захтевање радо се шаље илустрован цјеновник бадава и франко.

бр. 10, 8,10

П. п. бр. 51. 29—50

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**